

Vrienden van het AIRBORNE MUSEUM

Tijdens de herdenkingsdienst op de Airborne Begraafplaats leest Brigadier Mike Dauncey DSO DL, 'Leader of the Pilgrimage', een aantal verzen uit de Bijbel. In september 1944 speelde luitenant Dauncey een zeer belangrijke rol bij de verdediging van het gebied rond de Beneden-Weverstraat in Oosterbeek.

FOTO: BERRY DE REUS

Van de redactie

In de afgelopen periode stond naast de 64e Airborne Herdenking, vooral de renovatie en de uitbreiding van het Airborne Museum centraal. In deze en in de volgende nummers van de Nieuwsbrief zullen we u op de hoogte houden van de voortgang van dit ambitieuze en gecompliceerde project. Hoewel het museum nu voor langere tijd is gesloten, gaan de activiteiten van de Vereniging Vrienden gewoon door.

Nieuws over de renovatie

Onder het toezicht van een aantal belangstellenden draaide Paul Tirion, bestuurscoördinator innovatie, op zondagmiddag 12 oktober om vijf uur de deur van het Airborne Museum op slot. Pas in september 2009 zal de deur weer officieel worden geopend. De dagen voor de sluiting waren er nog opmerkelijk veel bezoekers geweest die, vaak gewapend met een camera, een laatste blik wilden werpen op de vertrouwde expositie.

De sluiting van het museum betekent 'het einde van een tijdperk'. In 1978 was het Airborne Museum verhuisd van Kasteel Doorwerth naar Huize Hartenstein. Berry de Reus die als conservator werd aangetrokken, ging wonen op de bovenverdieping. In de daarop volgende dertig jaar werd de expositie door de medewerkers en de vrijwilligers met veel zorg vervolmaakt en uitgebreid. Ook de Vereniging Vrienden speelde daarbij vaak een belangrijke rol. Zo zullen velen zich nog de acties herinneren die de VVAM, onder leiding van onze voorzitter Chris van Roekel, organiseerde om geld bij-

een te brengen voor de renovatie in 1993 (zie ook de Ministry bij dit nummer van de Nieuwsbrief).

Nu begint het museum aan de volgende fase van haar bestaan, waarbij het karakter ingrijpend zal veranderen. Voor de bezoeker zal de nadruk niet meer liggen op 'feitenkennis', foto's en militaire uitrustingsstukken, maar op de 'beleving' van de gebeurtenissen in september 1944.

In de weken voor de sluitingsdatum waren de medewerkers en vrijwilligers al begonnen met het opruimen, uitzoeken en inpakken van allerlei zaken en deze werkzaamheden werden na 12 oktober met volle kracht voortgezet, omdat het gebouw op 1 november leeg moest worden opgeleverd. Op die dag wilde de aannemer beginnen met de werkzaamheden. Het museum moest dus in twee weken geheel worden ontruimd, hetgeen een enorme operatie was.

Met vrachtwagens werd de inventaris, voor zover die ook in het nieuwe museum zal worden gebruikt, overgebracht naar een zwaar beveiligd kazernecomplex op de Veluwe. Een van onze leden, Kapitein Georg van der Most van de Luchtmobiele Brigade, had hierbij bemiddeld.

Intussen was de grote plataan achter het museum gekapt en werd ook de andere begroeiing verwijderd. Daarna werd begonnen met de eerste graafwerkzaamheden. De uitbreiding van het museum was nu echt begonnen.

As van overleden veteranen bijgezet

Op vrijdag 19 september werd tijdens een aantal korte, maar ontroerende plechtigheden de as van vier veteranen bijgezet op de Airborne Begraafplaats in Oosterbeek. Het ging hierbij om Staff Sergeant Len Affolter (Glider Pilot Regiment, D Squadron, 13 Flight), Sergeant Derrick George Askew (Glider Pilot Regiment, B Squadron, 4 Flight), Private Harold Carl Edwin Bruce (21st Independent Parachute Company, 1 Platoon) en Sergeant William 'Bill' Fulton (2nd Battalion The Parachute Regiment, A Company, 3 Platoon).

De bekendste van deze vier was Bill Fulton. Hij was de eerste parachutist die in de avond van 17 september 1944 voet zette op de Arnhemse Rijnbrug. Hij werd bij die actie in zijn been geschoten door een van de Duitse verdedigers. Samen met een groot aantal

FOTO: BERRY DE REUS

In aanwezigheid van familie en vrienden werd op 19 september het kistje met de as van Bill Fulton begraven op de Airborne Begraafplaats in Oosterbeek. Rechts The Very Reverend Dr. Jeff Cuttell, die de korte plichtigheid leidde.

andere Britse gewonden werd hij kort daarna door de Duitsers krijgsgevangen gemaakt. Via het Elisabeth Gasthuis en een Duits veldhospitaal in Apeldoorn, kwam Fulton uiteindelijk terecht in een Duits krijgsgevangenenkamp, waar hij tot het eind van de oorlog verbleef. Na de oorlog was hij herhaaldelijk te gast bij de herdenking van de Slag om Arnhem. In 2004 heropende hij samen met de weduwe van kolonel Frost de gerenoveerde John Frostbrug. Hij overleed op 16 januari 2008 en werd 88 jaar.

'Virtuele wandeling' door het oude Airborne Museum

Het oude museum 'is niet meer' en het nieuwe wordt volgend jaar geopend. Om in de tussentijdse periode belangstellenden toch nog iets te bieden, is de oude opstelling nog te zien op internet. Op de website van het Airborne Museum is een 'virtuele presentatie' geplaatst van alle zalen in het museum, zoals die er tot voor kort uitzagen, en van een aantal locaties rond het museum. Het bijzondere is dat het gaat om 'interactieve panoramische afbeeldingen', waarin je door de computermuis te bewegen, letterlijk kunt 'rondkijken'. Ons lid Thomas van Slooten is de initiatiefnemer van dit bijzondere project. Hij heeft series digitale foto's gemaakt, die vervolgens met speciale software van het bedrijf 'Fourdigits', aan elkaar zijn gezet. Voor het bekijken van deze panoramische afbeeldingen kunt u klikken op 'Virtuele Tour' in de website www.airbornemuseum.org.

(Web)winkel Airborne Museum buiten bedrijf

Evenals de 'gewone' winkel, is ook de 'webwinkel' van het Airborne Museum tot nadere aankondiging buiten bedrijf. De inventaris van de winkel is opgeslagen en daardoor is het niet mogelijk om bestellingen te verwerken. U kunt dus voorlopig geen bestellingen meer doen via het internet.

Voorlichtingsavond over de renovatie van het Airborne Museum.

Op donderdag 20 november zal in de bovenzaal van restaurant Kleyn Hartensteyn een avond worden

gehouden, waarop de heer Paul Tirion, bestuurscoördinator innovatie en directeur Dick Schluter, uitleg zullen geven over de plannen voor de renovatie en de uitbreiding van het Airborne Museum. De avond wordt georganiseerd door de Vereniging Vrienden. De avond begint om 20.00 uur; de zaal is open om 19.30 uur.

Speciale herdenking in Enschede

Op de Oosterbegraafplaats in Enschede liggen enkele Britse militairen begraven die, nadat ze tijdens de Slag om Arnhem krijgsgevangen waren gemaakt in het dorp Brummen werden neergeschoten. Op zaterdag 23 september 1944 was een vrachtwagen met 25 gevangenen uit Velp vertrokken. In Brummen probeerden twee officieren, onder wie Tony Hibbert, uit de wagen te ontsnappen. Die actie wekte de woede op van één van de bewakers. Deze schoot zijn hele magazijn leeg op de groep gevangenen, waarbij zes doden vielen. Een passerende Duitse officier voorkwam dat de hele groep werd geëxecuteerd. Volgens de officiële Duitse lezing werden de zes Britten neergeschoten tijdens een vlucht poging. De zwaargewonden en de doden werden door de Duitsers 'weggewerkt' naar Enschede. De Duitse schutter is nooit opgepakt.

In de jaren na de oorlog waren er regelmatig herdenkingen op de Oosterbegraafplaats in Enschede, waar de militairen waren begraven. Maar die traditie is lang geleden gestopt.

Toen Dick Schluter, directeur van het Airborne Museum, dat hoorde van de heer Adrie Roding, hoofd stadsarchief van Enschede, besloot hij dat dit jaarlijkse eerbewijs moest terugkeren. En zo was er op 23 september 2008 weer een herdenking, waarbij kinderen van de Prinsesschool/International School Twente uit Enschede bloemen legden op de graven van de bij Brummen omgekomen Britse militairen. Tevens werden bloemen gelegd op de graven van 44 andere geallieerde gevallen uit de Tweede Wereldoorlog, die daar hun laatste rustplaats hebben gevonden.

FOTO: BERRY DE REUS

23 september 2008. Tijdens een speciale herdenkingsbijeenkomst op de Oosterbegraafplaats in Enschede leggen kinderen bloemen op de graven van Britse militairen, die op 23 september 1944 werden neergeschoten tijdens het zogenaamde 'Brummen-incident'.

Battlefield Tour 'Operation Varsity'

De op zaterdag 11 oktober gehouden battlefieldtour 'Operation Varsity' was met 55 deelnemers geheel volgeboekt. Onze gids was deze keer Majoor Erik Jellema, die al jaren deze operatie bestudeert en er alles over weet. Dat bleek niet alleen uit zijn fenomenale feiten- en terreinkennis, maar ook uit de zeer gedetailleerde en fraaie gids (geheel in kleur gedrukt!), die aan alle deelnemers werd uitgereikt. De groep bezocht de belangrijkste punten, die een rol speelden bij de luchtlandingsoperaties van de 6e Britse Airborne Divisie en de 17e Amerikaanse Airborne Divisie op 24 maart 1945. Als beroepsofficier ging Erik niet alleen in op het historische verloop de operaties, maar hij zette ook uiteen welke lessen er uit konden worden geleerd. Dit aspect, dat hij ook gebruikt bij de training van militairen in opleiding, maakte deze dag nog extra interessant. Erik, bedankt voor deze voortreffelijke excursie!

Themamiddag op 13 december

Op zaterdagmiddag 13 december as. (dus niet op 15 november zoals in het begin dit jaar gepubliceerde voorlopige programma stond) is er weer een themamiddag in de Concertzaal in Oosterbeek.

Deze keer staat de '21st Independent Parachute Company' centraal. Spreker is Peter Gijbels, auteur van het dit jaar verschenen boek 'Leading The Way To Arnhem: An Illustrated History of the 21st Independent Parachute Company 1942-1946'. Hij zal aan de hand van een groot aantal foto's en kaarten een overzicht geven van de geschiedenis van deze elite eenheid, die ten tijde van de Slag om Arnhem bestond uit 186 man. Bij de operatie was één van hun taken het markeren van landings- en droppingsterreinen. In de daarop volgende dagen vochten zij o.a. in het gebied van Ommershof bij de Graaf van Rechterenweg en later in de huizen tussen de Paasberg en de Pietersbergseweg in Oosterbeek.

De lezing begint om 14.00 uur; de zaal is open om 13.30 uur.

'UK weekend' 2009

Het volgende weekend dat speciaal voor leden uit het Verenigd Koninkrijk wordt georganiseerd, zal worden gehouden in juni 2009. Kortgeleden heb ik een korte samenvatting van het programma gestuurd naar de 25 mensen die zich voor dit weekend hebben aangemeld. Als zij naar aanleiding van dit programma nog speciale wensen hebben t.a.v. het bezoeken van bepaalde plaatsen, dan worden zij verzocht dit zo spoedig mogelijk aan mij op te geven.

Hoewel de tour in principe is volgeboekt, ben ik bereid om een 'reservelijst' op te stellen van mensen die zich alsnog willen aanmelden om mee te gaan, indien er een plaats vrij komt.

(Niall Cherry)

Tijdens de Battlefield Tour over 'Operation Varsity' op 11 oktober, geeft Erik Jellema uitleg bij het monument naast het station van het dorp Hamminkeln.

'Liberation Route' geopend

Op 12 september jl. werd in het gebied van Arnhem en Nijmegen de zogenaamde 'Liberation Route' geopend. In de betreffende regio speelde zich in september 1944 een groot deel af van Operatie 'Market Garden' en in februari 1945 startte hier Operatie 'Veritable', het begin van het grote Rijnland-offensief. Op 23 plaatsen, waar zich in de periode 1944/1945 belangrijke historische gebeurtenissen afspeelden, zijn nu 'luisterkeien' geplaatst. Bij een luisterkei kan je een telefoonnummer bellen, waarna je vervolgens het verhaal kunt beluisteren dat bij die plaats hoort. De verhalen, die in drie talen zijn te beluisteren, kan men ook downloaden via de website www.liberationroute.com. Ook is het mogelijk om MP3 spelers te lenen bij de VVV's van Arnhem en Nijmegen, het Airborne Museum Hartenstein in Oosterbeek (tijdelijk gesloten) en het Nationaal Bevrijdingsmuseum in Groesbeek.

De Liberation Route is een initiatief van het Airborne Museum Hartenstein in Oosterbeek, het Nationaal Bevrijdingsmuseum in Groesbeek, het Regionaal Bureau voor Toerisme Knooppunt Arnhem Nijmegen RBT-KAN en het Gelders Overijssels Bureau voor Toerisme. De bijdragen van het Airborne Museum werden verzorgd door Wybo Boersma.

'Get 'em out'

Op vrijdag 29 augustus werd in Ede het boek 'Get 'em out', geschreven door Cees Haverhoek, gepresenteerd. Bij die gelegenheid stelde de schrijver dat dit het meest complete boek over de operaties Pegasus 1 en 2 is. Inderdaad geeft het boek uitgebreide informatie over de achtergronden en uitvoering van beide operaties. Hoewel het boek een Engelse titel heeft, is het in Nederlands geschreven.

De operaties Pegasus 1 en 2 waren twee pogingen in oktober en november 1944 om zoveel mogelijk in het gebied ten noorden van de Rijn achtergebleven Airborne soldaten en andere geallieerde militairen weer binnen de geallieerde linies ten zuiden van de Rijn te brengen. Operatie Pegasus 1 is gelukt, 131 geallieerde militairen, 17 Nederlanders en 1 Rus staken veilig de Rijn over. Operatie Pegasus 2 is echter mislukt.

Het boek is schematisch opgezet. Na de inleiding wordt een overzicht gegeven van de verschillende hoofdrolspelers, die bij Pegasus betrokken waren. Vervolgens geeft de schrijver eerst een overzicht van het Verzet in het algemeen om daarna dieper in te gaan op het Verzet in Ede en omgeving. Pas na 110 pagina's inleiding gaat de schrijver over naar een overzicht, voor zover dat mogelijk is, van de achtergebleven militairen en de voorbereiding en uitvoering van de operatie Pegasus 1. Hieraan worden 60 pagina's besteed. Dan volgt operatie Pegasus 2 met 69 pagina's, en het boek eindigt met de nasleep van deze beide operaties.

Het merendeel van de gegevens is ook te vinden in verschillende eerder verschenen publicaties. Ook is de lijst van bronnen lang niet compleet. Veel echt nieuwe gezichtspunten komen dan ook niet naar voren, maar het is de verdienste van de schrijver dat de verzamelde gegevens nu bij elkaar staan.

Het Verzet op de Veluwe heeft tijdens de Slag om Arnhem geen rol van betekenis gespeeld, maar in 'Get 'em out' blijkt wel duidelijk dat zonder de inspanningen van dit Verzet de operaties Pegasus 1 en 2 nooit uitgevoerd zouden zijn. In het deel 'Nasleep' krijgen we een inzicht hoe de Duitsers er uiteindelijk in geslaagd zijn om veel van de helpers gevangen te nemen. Velen hebben dit niet overleefd.

Het boek is gebonden en heeft een eenvoudige layout, met veel tekst en weinig foto's. Het merendeel van de illustraties bestaat uit portretfoto's. Helaas zijn ze erg donker afgedrukt, waardoor veel details verloren zijn gegaan. Een plattegrond van Ede in 1944 zou een verduidelijking geweest zijn. Nu is het weinig zinvol om straten te noemen waar mensen ondergedoken waren. Wel zijn er twee plattegronden van de Veluwe opgenomen met verwijzingen op het omslag. Die moet dus wel bewaard worden. 'Get 'em out' is niet een boek om achter elkaar te lezen; daarvoor staat er teveel informatie in. 'Get 'em out' werd door Cees Haverhoek uitgegeven in eigen beheer (ISBN/EAN 978-90-79774-01-2). Het telt 326 pagina's en is geïllustreerd. De prijs bedraagt € 24,50. Het is

verkrijgbaar via de boekhandel of rechtstreeks bij de schrijver e-mail: ceeshaverhoek1@gmail.com

Gelijktijdig is in de reeks Historische Cahiers Ede een boekje verschenen onder de titel 'Pegasus'. Dit cahier, ook van de hand van Cees Haverhoek, kunnen we zien als een uittreksel van 'Get 'em out'. Het is uitgegeven door de gemeente Ede ter gelegenheid van de 25e Pegasus wandeltocht. Daarom wordt er naast de operaties Pegasus 1 en 2 ook aandacht besteed aan de Pegasus-wandeltochten. Deze wandeltocht wordt ieder jaar op de derde zaterdag in oktober in Ede gelopen. Ze gaat deels langs de route van de operatie Pegasus 1 en 2. Zoals gezegd, komt het boekje qua tekst deels overeen met het boek 'Get 'em out', maar het bevat enkele andere en beter afgedrukte foto's.

Het boekje 'Pegasus' door Cees Haverhoek, werd uitgegeven door de gemeente Ede in de reeks Historische Cahiers (ISBN 978-90-79623-02-0). Het telt 92 pagina's, is geïllustreerd en kost €9,00. Het boekje is ondermeer verkrijgbaar bij boekhandelaren in Ede en Oosterbeek en bij het Historisch Museum in Ede.

(Wybo Boersma)

FOTO: BERRY DE REUS

De grote plataan, die meer dan 120 jaar achter Huize Hartenstein heeft gestaan, werd afgelopen september gekapt, om plaats te maken voor de ondergrondse uitbreiding van het Airborne Museum.

COLOFON

De Nieuwsbrief is een uitgave van de Vereniging Vrienden van het Airborne Museum Oosterbeek (Utrechtseweg 232, 6862 AZ Oosterbeek) en verschijnt vier keer per jaar. Het doel is bekendheid te geven aan het Airborne Museum, de Vereniging Vrienden en de geschiedenis van de Slag om Arnhem.

Telefoon museum: (026) 333 77 10

Redactie: drs. R.P.G.A. Voskuil, W. Boersma en J. Bal

Redactieadres: Utrechtseweg 232, 6862 AZ Oosterbeek, e-mail: vvam@airbornemuseum.org

Penningmeester/ledenadministratie: Frits Miedema, telefoon (026) 333 64 76, e-mail: fymiedema@planet.nl

Coördinatie verzending, archivering & distributie losse nummers: Chris van Roekel, Oosterbeek.

Vormgeving: Hildebrand DTP, Wageningen.

Druk: Drukkerij Verweij Wageningen B.V.